

*M'expliques
un conte ?*

TREBALL DE RECERCA

2n DE BATXILLERAT

CURS 2014-2015

"Si hagués d'il·lustrar una sola cosa per descriure la infantesa, què seria?"

ÍNDEX

0. Introducció.....	5
1. Història de la literatura infantil.....	7
1.1) La història del conte	7
1.2) El conte a la literatura catalana	8
1.3) Contistes catalans	9
1.4) Context històric	10
2. La literatura infantil.....	13
2.1) Manifestacions de la literatura infantil.....	15
2.2) Característiques a l'hora de seleccionar llibres.....	18
2.3) Altres gèneres.....	19
3. El conte, un valor educatiu	21
3.1) Aspectes educatius dels contes.....	22
3.2) Models de contes.....	24
3.3) Selecció dels contes.....	26
3.4) Estratègies metodològiques d'iniciació al conte.....	27
3.5) Finalitats i objectius	32
4. Charles Perrault i germans Grimm	33
4.1) Charles Perrault (1628-1703).....	33

4.2) Jacob Ludwig Karl Grimm (1785-1803) i Wilhem Grimm (1786-1859) ...	33
4.3) La Caputxeta Vermella de Perrault	34
4.4) La Caputxeta Vermella dels Grimm.....	37
4.5) Perrault o germans Grimm?	40

5. La psicologia en els contes infantils	45
5.1) Síndromes i complexes.....	45
6. Conclusions	51
7. Bibliografia.....	53
7.1) Pàgines web.....	53
7.2) Llibres.....	54
7.3) Font oral	55

RESUM

El principal propòsit d'aquesta recerca és estudiar com la literatura infantil no és només una activitat de lleure. L'objectiu és analitzar que cada conte conté una moralitat amagada, de la qual, inconscientment, se'n treu profit. Concretament, l'estudi es basa en el conte de *La Caputxeta Vermella*.

Per arribar a la finalitat esmentada, és necessari seguir prèviament una pauta teòrica que sigui l'encarregada d'enfocar l'objectiu i fer-nos arribar a conèixer-lo.

Així doncs, la recerca dona inici amb la història de la literatura infantil. Tot seguit, es fa referència al concepte de literatura infantil. Posteriorment, s'esmenta el conte i els seus tipus, tot introduint Charles Perrault i els Germans Grimm, que són els protagonistes de l'estudi i anàlisi de l'obra: *La Caputxeta Vermella*. Finalment, es clou amb la psicologia en els contes infantils, basant-se en diversos síndromes i complexos.

ABSTRACT

The main goal of this research is to study how children's literature could be more than a free time activity. The aim of this paper is to analyse how people unconsciously can take advantage of the moral hidden in each story. In particular, the study is based on *Little Red Riding Hood*.

Consequently, it is going to be necessary that we follow a theory line that allows us to focus on the goal and finally come to understand it.

In this way, the research starts with the history of tales. Then, we refer to the concept of children's literature. Later, we are going to talk about stories and all types of stories that exist, introducing Charles Perrault and Grimm's brothers, who are the protagonists of my research and the detailed analysis of *Little Red Riding Hood*. As a conclusion, we are going to deal with the psychology of tales taking syndromes and complexes

0. INTRODUCCIÓ

"El somriure d'un infant és la millor recompensa?"

Els contes infantils han sigut el meu major tresor durant molt de temps. Anar d'un país a un altre, viure històries magnífiques i plenes de màgia, ser la protagonista del conte, estar totalment envoltada de personatges ficticis, ajudar als companys per formar una pinya i solucionar el conflicte, saltar de la Terra a Júpiter i de Júpiter al Sol sense cremar-me i sens dubte: sentir aquell temor de quan s'acosta el llop.

He estat realitzant una recerca sobre la psicologia en els contes infantils perquè volia conèixer si hi havia alguna cosa més enllà dels contes. Des que era petita tenia molt interès en saber per què hi havia personatges bons com La Caputxeta Vermella i per què sempre n'hi havia algun de dolent, com el Llop. La meva innocència es veia reflectida ens els meus ulls; uns ulls en els quals s'hi podia llegir un per què, ben gros, existien personatges dolents. Mica en mica però, vaig adonar-me'n que a la vida real també hi ha persones bones i d'altres... de no tan bones. Un dels motius de voler fer aquest treball doncs, ha estat per saber per què a tota història hi ha com a mínim un personatge que l'hem d'etiquetar com "el dolent". A més a més, em vaig decidir per fer aquest treball ja que de vegades em toca fer de cangur dels meus cosins petits i tots ells mostren un cert apropament per la literatura; tots es queden bocabadats en sentir "*hi havia una vegada...*". Quan alguna cosa es distorsiona, només cal dir aquesta frase per restablir l'harmonia general. Altra cosa, totalment diferent, ha sigut l'experiència de ser entrenadora de bàsquet a un grup de nens d'etapa infantil, aquí també he vist que tot nen coneix personatges de contes, i el que més m'ha sobtat ha sigut que relacionen la literatura amb l'esport i això és una de les coses que més marcades m'han quedat. Una curiositat també, que em ve des de la infantesa, és que sempre he volgut conèixer en persona la il·lustradora Pilarín Bayés i amb aquest treball he tingut la sort de passar tota una tarda escoltant-la. He de dir però, que aquest treball també m'ha obert les portes a conèixer més gent com la gran Roser Capdevila, Mar Pavón i les noies que porten La Patumaire Edicions, entre d'altres. Així doncs, he anat creant dubtes i molts "per què?" que volia respondre algun dia, a part dels esmentats. Aquesta recerca m'ha ajudat també a plantejar-me les coses de cara a un futur i una manera de començar-me a iniciar en la vocació de l' Educació ha sigut realitzar aquest treball.

He estructurat el treball en dos blocs: d'una banda, s'hi troba la part teòrica i de l'altra, la part pràctica. He trobat necessari fer una part més teòrica i endinsada en el món de la literatura infantil perquè sinó, no hagués entès moltes de les coses que m'han explicat o fins i tot que he pogut veure jo mateixa. La part pràctica la trobareu en els annexos tot i que hi ha apartats que en faig referència. En la part pràctica he fet entrevistes, una anàlisi del conte de La Caputxeta Vermella en sí mateix i després una anàlisi de dibuixos de nens de diverses franges d'edat i, finalment, un estudi en una aula d'alumnes de p4 del conte *La Caputxeta Vermella*.

Durant el procés de realització d'aquest estudi m'he trobat amb dificultats a l'hora de redactar la part teòrica ja que no podia inventar-me res, perquè el contingut és el que és i no trobava un marge per fer-m'ho jo mateixa, per fer-m'ho més meu, que és el que més m'agrada i havia de fer ús de fonts d'informació en pàgines web i en llibres de text de diverses universitats per així doncs, poder-ne fer jo una sintetització. Arran d'aquí, he interioritzat els diversos conceptes que he tractat en la part teòrica i els he aplicat en tots els procediments pràctics que he tingut la sort de portar a terme. Més que difícil ha estat una tasca de molta constància. D'aquesta manera, he pogut relacionar la teoria que ja havia fet prèviament amb tota l'experiència que anava acumulant.

Per concloure, a part d'aquests dos blocs (pràctic i teòric) que acabo d'explicar, a part de trobar els elements bàsics que ha de tenir un treball, als annexos, també hi trobareu un glossari en el qual he explicat algunes paraules que he pensat que poden crear confusió o que, de tan a l'abast que les tenim, no sabem del cert què signifiquen i, a més, unes cites que expliquen alguns mots que només apareixen mencionats. El vocabulari el trobareu marcat amb negreta i les cites les trobareu en cursiva.

1. HISTÒRIA DE LA LITERATURA INFANTIL

1.1) La història del conte

Els orígens del conte es perden amb els inicis de la literatura. Les antigues col·leccions orientals, com ara el *Mahabharata*(1), el *Panchatantra*(2) o *Les mil i una nits*(3) són dels primers

Imatge del *Mahabharata*, una de les antigues col·leccions orientals.

exemples que inclouen relats breus que es caracteritzen per narrar un fet llegendari o fictici. La seva finalitat és la d'entretenir, divertir i moralitzar i estan estretament relacionats amb la **faula**(1).

El *Decameró* de Boccaccio, redactat entre els anys 1351-1353, un llibre constituït per cent contes, alguns d'ells novel·les curtes, on es desenvolupen tres temes principals: l'amor, la intel·ligència humana i la fortuna, va ser un dels inicis de la literatura infantil. Les primeres còpies es llegien, s'intercanviaven i fins i tot es robaven. Aquestes estaven en mans de mercants i van ser de passatemp per als lectors més comuns i ingenus de l'època. Per enllaçar les cent històries, Boccaccio va establir un marc de referència narratiu. L'obra comença amb una descripció de la pesta bubònica,(l'epidèmia de pesta negra que va colpejar a Florència en l'any 1348), el que dóna motiu al fet que un grup de deu joves, set dones i tres homes que fugen de la plaga, es refugiïn en una vil·la als afores de Florència. Per tal d'entretenir-se, cada membre del grup explica una història per cadascuna de les deu nits que passen a la vil·la. A més, cadascun dels deu personatges es nomena cap del grup cada un dels deu dies alternativament, cada dia, a excepció del primer i novè en què els contes són de tema lliure, un dels joves és nomenat rei i decideix el tema sobre el qual versaran els contes.

A la Itàlia del segle XIV, sorgeix una nova idea de conte: relat breu de caràcter realista que es resumeix en una anècdota curta o una història divertida. Aquest nou plantejament, que es propagà per tot Europa, es conreà també en vers, com els *Contes de Canterbury*(4) de Geoffrey Chaucer.

De la literatura catalana medieval destaquen el *Llibre de les bèsties*, de Ramon Llull i *Valter e Griselda* de Bernat Metge. Bernat Metge va ser el renovador de la prosa catalana d'acord amb els canons estilístics models de l'època. El seu estil volia superar

les fórmules que es feien servir en un passat llunyà i no tan llunyà i gràcies a la seva constància i voluntat constitueix un gran pas per la prosa catalana. A més, també trobem el seu nom en obres en vers. L'obra mestra de Bernat Metge, que obra la porta a un nou estil de fer prosa catalana és *Valter e Griselda* del 1388, que és una traducció de l'obra de Petrarca titulada *Griseldes*. Bernat Metge fa aquesta obra per dedicar-la a Isabel de Guimerà. La història narra les proves que ha de superar Griselda per confirmar la submissió al marit. La finalitat de l'obra és fer reflexionar a l'home sobre el valor de la virtut.

1.2) El conte a la literatura catalana

Al final del segle XIX sorgeix el conte psicològic, base del conte contemporani, amb autors com Anton P. Txékhov i Henry James.

A finals del segle XIX, la popularitat de la rondalla, amb reculls com *Rondalles Mallorquines d'en Jordi des Racó*, d'Antoni Maria Alcover(5), van crear un clima favorable per al conreu d'aquest gènere als Països

Catalans.

Imatge de Josep Carner, el príncep dels poetes catalans.

A principis del segle XX molts foren els autors que es van dedicar a recopilar contes i rondalles extrets de la memòria popular amb il·lustracions memorables com les de Lola Anglada. D'aquesta època també cal destacar Josep M. Folch i Torres.

Gràcies també a la figura de *Josep Carner*(6) es van consolidar els moviments literaris de la primera meitat del segle XX, que es feren ressò del prestigi del gènere en les literatures estrangeres, concretament, l'**anglosaxona**(2).

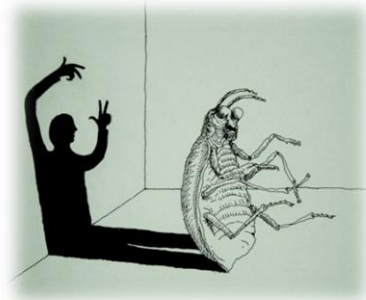
1.3) Contistes catalans

A partir de la segona meitat del segle XX, el conte travessa un període brillant. Per facilitar l'accés al públic de l'època es publiquen diferents antologies: *Antologia de contistes catalans* (1950) de Joan Triadú, *Recull de contes valencians* (1958) de Joan Fuster i *Recull de contes balears* (1956).

Des de llavors, la producció s'ha caracteritzat per la diversitat de tècniques i perspectives utilitzades. Entre els autors destaquen Salvador Espriu, Manuel de Pedrolo i Joan Perrucho. És just i precís esmentar a autors actuals com Quim Monzó i Jesús Moncada. Però, sens dubte, cal presenciar dos noms essencials per comprendre la posterior evolució del gènere: Pere Calders i Mercè Rodoreda.

Per una banda, trobem Pere Calders que s'exilià a Mèxic en acabar la Guerra Civil Espanyola. A Mèxic va escriure les seves obres més representatives. Fruit d'aquest exili són *Cròniques de la veritat oculta* o *Demà a les tres de la matinada*. A la dècada dels anys seixanta, instal·lat novament a Catalunya, publicà *Invasió subtil*, entre d'altres contes.

L'humor i la ironia són característiques bàsiques dels contes de Calders, en els quals es descriu un món de fantasia, absurd i, de vegades, proper al somni, que mostra les influències d'autors com Franz Kafka. Per exemple la novel·la Kafkiana: *La metamorfosi*(7).

Imatge del protagonista de *La metamorfosi*.

Per altra banda, com hem esmentat abans, trobem Mercè Rodoreda. Rodoreda també es va exiliar el 1939 amb un destí clar: la ciutat de Ginebra, fins al seu retorn a Catalunya, als anys setanta. L'exili va marcar com a escriptora ja que el va dedicar a abocar-se encara més en el que li apassionava. Va realitzar *Vint-i-dos contes*, *La meva Cristina* i *altres contes* a través de situacions evocatives on es fonen la realitat més crua i la fantasia.

1.4) Context històric

Els contes escrits específicament per a nens comencen a popularitzar-se en el segle XVIII durant el període de la il·lustració francesa.

La Il·lustració va ser una època històrica i un moviment cultural i intel·lectual europeu, especialment iniciat a França i Anglaterra, tot i que en alguns països es va perllongar durant els primers anys del segle XIX. Va ser anomenat així per la finalitat que volia la humanitat de crear un nou corrent ideològic mitjançant les llums de la raó. El segle XVIII és conegut, per aquest motiu, com el Segle de les Llums. Aquest moviment que es va difondre durant el segle XVIII i XIX, presenta unes característiques: la principal idea és el predomini de la raó per damunt de la tradició i d'aquí en deriven les altres. Utilitzen la crítica com a instrument de censura sobre temes que s'oposen a la raó, defensen la separació entre l'Església i l'Estat, es mostra un cert interès per l'economia i el progrés material que facilitarà a la gent per viure amb menys preocupacions i, finalment, utilitzaran l'educació per difondre la raó.

Els pensadors de la Il·lustració defensaven que la raó humana podia combatre la ignorància, la **superstició**(3) i la **tiranía**(4), i construir un món millor. La Il·lustració va tenir una gran influència en aspectes econòmics, polítics i socials de l'època. L'expressió estètica d'aquest moviment intel·lectual es denominarà Neoclassicisme(8).

El terme Il·lustració es refereix específicament a un moviment intel·lectual històric. Hi ha precedents de la Il·lustració a Anglaterra i Escòcia a finals del segle XVII, però el moviment es considera originalment francès. La Il·lustració va tenir també una expressió estètica, anomenada neoclassicisme. Des de França, on creix, es va estendre per tot Europa i Amèrica i va renovar especialment les ciències (sobretot les experimentals), la filosofia, la política i la societat. Les seves aportacions han estat més discutides en el terreny de les Arts i la Literatura.

El segle XVIII constitueix, en general, una època de progrés dels coneixements racionals i de perfeccionament de les tècniques de la ciència. Va ser un període d'enriquiment que va potenciar a la nova burgesia, que va mantenir els drets tradicionals dels ordres privilegiats dins del sistema monàrquic absolutista. No obstant això, la història del segle XVIII consta de dues etapes diferenciades: la primera suposa una continuïtat de l'Antic Règim (fins a la dècada de 1770), i la segona, de canvis profunds,

culmina amb la Revolució Nord-americana, la Revolució francesa i Revolució industrial a Anglaterra.

Imatge de l'Enciclopèdia, de Diderot i D'Alambert.

El moviment de la Il·lustració es va centrar a França i va ser difosa per Voltaire, produint el seu cos ideològic: l'enciclopedisme, i els seus homes més representatius: Montesquieu, Diderot, Rousseau. També va donar els seus fruits paral·lelament i de manera menys automàtica a altres zones europees com els Països Baixos, la Península Italiana i la Ibèrica, el Conglomerat Germànic, Polònia, Rússia i Suècia.

Entre 1751 i 1765 es publica a França la primera Enciclopèdia(9), de Denis Diderot i Jean Le Rond D'Alembert, que pretenia recollir el pensament il·lustrat. Volien educar la societat, perquè una societat culta que pensa per si mateixa era la millor manera d'assegurar la fi de l'Antic Règim. En la seva redacció van col·laborar altres pensadors il·lustrats com

Montesquieu, Rousseau i Voltaire.

Els líders intel·lectuals d'aquest moviment es consideraven a si mateixos l'intel·lectualisme absolut. El principal propòsit era liderar el món cap al progrés, traient-lo del llarg període de tradicions, superstició, irracionalitat i tirania (període que ells creien iniciat durant l'anomenada edat Fosca). Aquest moviment va portar amb si el marc intel·lectual en què es produïrien les revolucions com la Guerra de la Independència dels Estats Units i Revolució francesa, així com l'auge(5) del **capitalisme**(6) i el naixement del **socialisme**(7). En la música estava acompanyat pel moviment barroc i en les arts pel moviment neoclàssic.

Un altre destacat moviment filosòfic del segle XVIII, íntimament relacionat amb la Il·lustració, es caracteritzava per centrar el seu interès en la fe i la pietat. Els seus partidaris tractaven d'usar el racionalisme com a via per a demostrar l'existència d'un ésser suprem. En aquest període, la fe i la pietat eren part integral en l'exploració de la filosofia natural i l'ètica, a més de les teories polítiques del moment. No obstant això,

filòsofs il·lustrats com Voltaire i Jean-Jacques Rousseau van qüestionar i van criticar la mateixa existència d'institucions com l'Església i l'Estat.

El segle XVIII va veure també el continu auge de les **idees empíriques**(8) en la filosofia, idees que eren aplicades a la política econòmica, al govern i a ciències com la física, la química i la biologia.

En la història res és casual, un fet és la conseqüència inevitable d'uns altres que ho van precedir. La Revolució francesa, si bé va tenir altres causes, no hauria estat possible sense la presència de l'il·luminisme que, posant llum sobre l'obscurantisme de l'edat mitjana, època en què s'impedia pensar lliurement, es va allunyar dels dogmes religiosos per explicar el món i els seus esdeveniments, per fer-los a la llum de la raó.

L'il·luminisme tampoc hagués existit sinó hagués precedit un debilitament del poder de l'Església a causa de la reforma protestant, que va dividir el món cristià; i de l'humanisme, moviment filosòfic que va centrar en l'home com a centre del món, tot rebutjant el **teocentrisme**(9).

Gràcies doncs a aquest moviment polític i cultural van néixer els primers contes infantils escrits específicament per nens.

2. LA LITERATURA INFANTIL

La literatura infantil és aquella que pel seu contingut i estructura interessa especialment als infants.

La literatura infantil va dirigida als nens/es i engloba totes les manifestacions i activitats que tenen com a base la paraula i susciten l'interès de l'infant. Així doncs, la literatura infantil comprèn els contes, poemes, cançons, rodolins, teatre, embarbussaments, endevinalles...

Alguns teòrics afirmen que la literatura infantil és aquella escrita i pensada específicament en els nens, però per alguns altres, la literatura infantil ha de ser aquella que contingui elements que puguin atraure a nens i per tant serà una literatura adequada, encara que no s'hagi escrit prèviament per nens. No obstant, la literatura infantil, ha d'adequar-se a l'etapa de desenvolupament de cada nen.

Es parla de literatura infantil des de fa relativament poc. Fins aleshores, la literatura infantil no tenia identitat pròpia i es considerava una literatura de segon ordre. Actualment, això no succeeix ja que gaudeix d'un digne reconeixement. Com ens esmenta l'autora Mar Pavón en la pregunta "**Creus que la literatura infantil està en decadència amb les noves tecnologies?**" i ens respon amb idees ben clares: "*Vull pensar que la literatura infantil no està caient en decadència amb les noves tecnologies, encara ens queda molt per aprendre i descobrir tot i que ja haguem fet un gran pas*".

La literatura infantil fa referència no solament a la literatura d'autor en les diferents manifestacions (prosa, vers), sinó a tot el que tenim al nostre abast: **tirallonga**(10), canterelles, contes d'animals, de la vida real i, de manera especial els contes de fades i en general, els tradicionals.

Els primers contactes amb el món de la literatura per a l'Educació Infantil recull els següents objectius:

- Comprendre, reproduir i recrear textos de tradició cultural, d'aquesta

VELLA QUARESMA

VELLA QUARESMA, VELLA QUARESMA,
AII QUE NO POT CAMINAR,
TÉ MOLTES CAMES I S'ENTREBANCA,
ENTRE TOTS L'HEM D'AJUDAR.

I ÉS QUE L'HEM DE TREURE UNA,
UNA, UNA, UNA, UNA,
I ÉS QUE L'HEM DE TREURE UNA,
FINS QUE PUGUI CAMINAR.

(MUSICA DE "LA CUCARACHA")

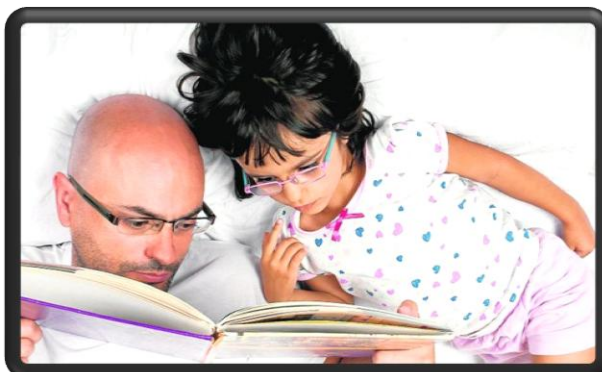

Imatge d'un poema musicat: "*Vella Quaresma*".

manera mostraran actituds de valoració, gaudiment i interès cap a ells.

- Interessar-se pel llenguatge escrit i valorar-lo com a instrument d'informació i gaudiment i com a mitjà per construir desitjos, emocions i informacions.
- Llegir, interpretar i produir imatges, de manera que es descobreixi i s'identifiquin els elements bàsics del seu llenguatge.

A l'etapa de l'Educació Infantil predomina la transmissió del conte, no sols perquè els nens encara no dominen la lectura sinó també, perquè la lectura per part d'un adult està carregada de connotacions expressives i afectives que capten l'interès del nen amb major intensitat. Ens afirma talment el que hi ha prèviament esmentat l'escriptora Marta Romera i Reig, quan ens explica que durant l'etapa d'Educació infantil, quan s'explica un conte a un infant encara n'hi ha

Imatge de pare i filla compartint una estona de lectura.

molts que no saben llegir i han de ser els pares o els avis els encarregats de fer-ho i ho fan amb molta cura i expressivitat.

Als nens els agrada aprendre petites poesies i inventar les seves pròpies. El contacte amb la poesia ajuda els nens a introduir-se en l'expressió poètica i, a més, a millorar l'articulació verbal, a controlar el ritme respiratori i a prendre consciència de les estructures rítmiques.

Com passa amb el cas dels contes, existeix una poesia d'autor conegut i una poesia de tradició oral.

Perquè la literatura infantil sigui considerada com a tal ha de complir alguns requisits bàsics:

- Tenir qualitat literària; és a dir, els contes han de ser escrits en un llenguatge suficientment senzill perquè el nen ho pugui entendre. Amb els nens més petits poques paraules acompanyades d'il·lustracions.

- Ha d'afavorir l'enriquiment de la personalitat del lector posant-se a la pell del nen/a al qual va dirigit, és senzill, ser petit per aquella estona.
- Ha d'ajudar al lector a identificar els seus propis sentiments a través dels sentiments dels protagonistes de les històries.
- Quan s'ha escoltat una història, ha de provocar irresistibles desitjos d'endinsar-se en altres de noves.
- Ha de potenciar la imaginació del nen.
- És convenient que fomentin de manera progressiva la seva consciència quant als valors ètics i morals.
- El llibre ha de ser divertit perquè desperti l'interès cap a la literatura del nen.

El conte és el text literari per excel·lència. També hi ha d'altres textos, cadascun amb les seves característiques. Per tant, és bo treballar-los tots des de l'etapa d'educació infantil.

Il·lustració de Pilarín Bayés.

Font pròpia.

2.1) Manifestacions de la literatura infantil

A) Contes de tradició oral:

Són els contes que es reben oralment a través d'un transmissor. El receptor el modifica, l'adapta és a dir; ho fa seu.

Són textos oberts i vius i donen lloc a multitud de versions, encara que, els seus elements principals, els temes i l'estructura són universals en les diferents cultures.

Un exemple de conte de transmissió oral seria *La Caputxeta Vermella*, que al llarg de la història s'han anat fent versions i ara l'inclouríem en contes escrits, però hem de tenir present que en un primer moment era un conte oral que s'explicava de generació en generació.

B) Contes escrits:

El primer contacte dels nens amb el llibre com a objecte, sol fer-se a través dels llibres d'imatges. Els més utilitzats són els compostos per un text acompanyat d'una sèrie d'il·lustracions. Hem de tenir present també les paraules que ens fa arribar la gran il·lustradora Pilarín Bayés quan ens respon a la pregunta:

" **El conte il·lustrat és una bona manera d'arribar als nens?**" i ens diu " *I tant! el conte il·lustrat és molt important perquè és el primer contacte que tenen amb la literatura. Els primers contes que veuen i poden tocar i fullejar amb les seves manetes, no tenen lletra, són plens de dibuixos! Això facilita al nen a introduir-se en la cultura i és on es comença a desenvolupar el gust estètic de l'infant.*"

Hi ha tres possibilitats de contes escrits:

- Les imatges acompanyen el text per il·lustrar-lo, però el text és comprensible sense l'ajuda de les mateixes. Com ens comentava la Marta

Imatge d'un conte il·lustrat: *Els tres porquets.*

Romera i Reig a la pregunta "**Té la mateixa importància l'explicació que la il·lustració del conte?**" i ens responia: "*I tant! la majoria de nens encara no saben llegir per tant, es fixen moltíssim en les imatges! Poden observar les il·lustracions i tots els detalls que hi hagi i fer volar la imaginació a partir del que veuen al llibre, alhora que estimulen la seva creativitat i la seva capacitat d'aprenentatge. Els nens les descriuen, les observen, distingeixen els colors, i es fan una idea del que diu al text.*"

- Les imatges ens ofereixen una informació que el text no ens indica i en algunes ocasions el contradiu.

- Les imatges i el text treballen en la mateixa direcció convidant-los tant a gaudir amb el missatge de les paraules com amb el missatge de la il·lustració. Aquest és el cas dels àlbums il·lustrats.

C) La poesia:

Les cançons de bressol, com *Arri, arri tatanet*: "*Arri, arri tatanet,*

que anirem a Sant Benet,

comprarem un formatget

per dinar, per sopar,

i... per (la Sandra) no n'hi haurà!"

i les rimes dels primers jocs corporals, constitueixen la primera manifestació literària de la infantesa, fins i tot el primer contacte amb la poesia, a través de la relació mare-fill pot tenir lloc abans del naixement.

La feina de l'adult consisteix en trobar el poema o els poemes que en un moment determinat puguin sorprendre a cada individu i a cada grup.

Hi ha dos camins fonamentals a través dels quals podem descobrir la poesia:

- **La poesia de tradició oral:** és anònim. En aquest cas, el que ha de motivar l'alumne és el ritme i la rima. Això permetrà estructurar activitats lúdiques que milloraran la comunicació oral del nen i al mateix temps passaran una bona estona. És un recurs pràcticament inesgotable que ens brinda la tradició oral i que fàcilment es pot utilitzar diàriament a l'aula mitjançant:

Rodolins: joc de paraules i frases amb similitud d'acabaments des de la vessant fonètica. "*A l'abril, aigües mil*"

Cançons: són poemes musicats. La majoria de cançons de tradició oral tenen una presència molt important dels sons propis de la seva llengua. "*Del lleó no tinc por,*

pam i pipa, pam i pipa.

Del lleó no tinc por,

perquè sóc un caçador"

Del lleó no tinc por!

Endevinalles: descripcions de persones, personatges, objectes... És un treball de llenguatge molt important. "*Va pel cel*

té ales

i no és ocell"

L'avió.

Embarbussaments: jocs de paraules en els quals intervenen molt els sons. *"Tinc tanta son que a les cinc tinc son"*

Dites: *"Al pot petit hi ha la bona confitura"*

Frases fetes: *"Estar a la lluna"*

Jocs populars: *"No és el mateix baixar pel carrer Balmes que Val més que callis"*

- **La poesia d'autor:** inclou les composicions resultants de la creació d'un autor literari (tant les concebudes expressament per als infants com d'altres que al llarg de temps s'han convertit en patrimoni de la infantesa).

Dins dels poetes que escriuen per a nens i nenes destaquen **l'Elena Walsh, M^aCristina Ramos i Glòria Fuertes.**

Els llibres infantils són útils tant durant les hores d'escola com fora d'aquesta, alhora que ajuden a progressar la seva exploració del llenguatge parlat, entre altres beneficis com: desenvolupar la capacitat de comprensió del nen del món que l'envolta i també d'altres realitats llunyanes en el temps i l'espai o senzillament imaginades.

2.2) Característiques a l'hora de seleccionar llibres

- Han d'estar escrits amb un llenguatge suficientment senzill perquè el nen pugui entendre-ho. En cas dels més petits, el text pot reduir-se a poques paraules i acompanyat sobretot d'il·lustracions.

- Ha de potenciar la imaginació, mitjançant un contingut lèxic que inspire a l'infant a imaginar-se la seva pròpia realitat.

- És precís que la literatura infantil faci treure un benefici ètic i moral als nens per tal que els infants tinguin més facilitat de relacionar-se amb els seus companys.

- És molt important que el llibre sigui una peça clau en el nen perquè aquest pugui divertir-se al mateix temps que aprèn i desperta en ell un interès per la literatura.

A l'autora Mar Pavón se li va demanar que què creu que hauria de tenir un conte per deixar al nen bocabadat i la seva resposta va ser bastant sorprenent. M'esperava una resposta completament diferent a la donada: *"És més fàcil saber què NO ha de tenir un*

conte per deixar al nen bocabadat: no ha de buscar un missatge moralístic sinó que ha de sorgir de la perspectiva de la infantesa".

2.3) Altres gèneres

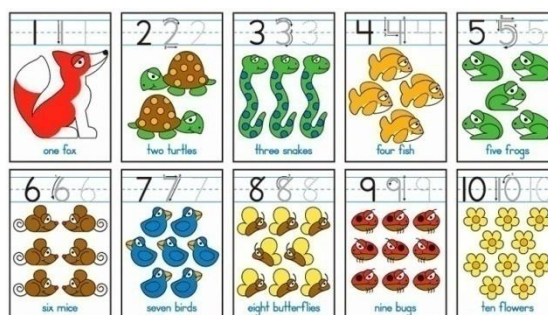
- El còmic: a diferència del conte il·lustrat, que combina un petit text i la il·lustració, el còmic es basa en dos elements principals diferents; la successió de vinyetes i moltes petites il·lustracions.

Imatge d'un còmic infantil.

- Els llibres d'aprenentatge: aquesta categoria abraça tot el material editorial per fer que el nen aprengui una determinada disciplina. Igual que el conte, els llibres d'aprenentatge poden estar estructurats també a partir de personatges i una trama argumental. Això farà que el nen aprengui nous coneixements i mantingui els que ja ha conegut. El material didàctic no només potencia la realitat sinó que també va més enllà i potencia la imaginació.

- Els fonemes escrits: el primer pas per iniciar el nen en la literatura és que aquest es topi per primera vegada amb l'alfabet. Per exemple, els quaderns que inclouen vocals en un to lúdic poden construir una bona opció durant les primeres etapes.

Imatge de la primera iniciació amb les matemàtiques.

- L'espai: es centren en il·lustrar al nen sobre conceptes com gran i petit o lluny i a prop.

- Les qualitats dels objectes: les formes i els colors són el tema central d'un gran nombre de volums a través dels quals el nen podrà millorar el seu vocabulari i el coneixement de la veritable realitat.

- La matemàtica més elemental: es fa a través d'un primer contacte amb els números de l'1 al 10.

- La narrativa infantil: igual que la narrativa per adults, en la narrativa infantil distingirem entre conte i novel·la on el més important tant d'un cas com de l'altre és que la curiositat parteixi del propi individu. Existeixen una sèrie d'estratègies susceptibles per potenciar l'interès de l'infant. Per exemple:

* Escollir-te com a model: els nens, tot i el seu coneixement limitat del món es mostren molt receptius a les emocions i estats d'ànim que experimenten aquells que els rodegen . En conseqüència, si l'alumnat és capaç de gaudir mentre el professor llegeix un conte, les possibilitats que se senti motivat a llegir augmenten enormement.

Per exemple quan vaig anar a una aula de p4 a sentir i veure en directe com la mestra explicava el conte de la *Caputxeta Vermella*, posteriorment, els alumnes van entregar un altre conte a la mestra perquè els hi llegís una altra història. Concretament, van agafar el conte de l' *Aneguet lleig*.

* Fomentar el plaer per la lectura de manera pausada: en els primers anys de vida s'aconsella que la pràctica de la lectura es realitzi en un primer moment de manera assistida per part d'un educador i posteriorment, el nen anirà guanyant autonomia mica en mica. Al llarg d'aquest procés es passaran per tres etapes:

1) Etapa de contacontes: en aquesta primera fase el nen es limita a escoltar a la persona que parla. El lector, serà el responsable de satisfer la curiositat de l'infant i aclarir els seus dubtes.

2) Etapa de lectura compartida: en aquesta segona fase el nen té accés al llibre que s'està llegint. La lectura del lector s'alterna amb la seva i amb la d'altres nens de la seva classe. D'aquesta manera, practicarà la lectura alhora que aprèn a desenvolupar-se per si mateix.

3) Primeres lectures en solitari: és la tercera etapa i arribat a aquest punt, l'esperit del nen ja està preparat per començar a llegir per iniciativa pròpia.

Aquestes etapes es fan de forma dinàmica i d'acord amb el progrés adequat del nen. Ara, cal que aquest lligam entre el nen i la literatura sigui una rutina que es porti a terme diàriament. Per l'infant és més fàcil apropar-se als llibres si a les estones de lleure veu que els seus familiars tenen per costum llegir. Així doncs, el nen també ho vol fer, perquè a aquesta edat de la infantesa els petits es limiten a copiar.

3) EL CONTE, UN VALOR EDUCATIU

Un conte és una narració escrita en prosa. Els contes poden ser tant de caràcter fictici com real. El conte té una forma destacada dins de la narrativa breu i a diferència de la novel·la, presenta una major intensitat. Compta amb una il·lustre tradició escrita de segles a la qual caldria afegir una important tradició oral. Tots els

Imatge del conte de *La Ventafocs*, de Perrault.

contes universals que ens expliquem avui en dia, han estat en un passat, contes de tradició oral i gràcies a Charles Perrault i els Germans Grimm els tenim avui en dia al nostre abast.

Marta Romera ens explica detalladament com es fa per crear un conte:

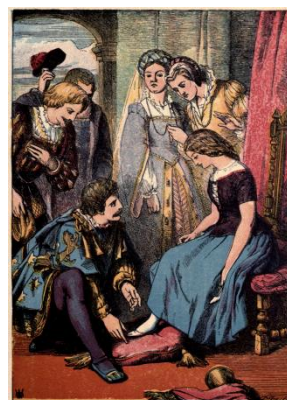
"Per escriure un conte, primer de tot cal partir d'una idea inicial i uns personatges que donin vida a la història i, a partir d'aquí,

l'aventura ha d'anar prenent forma. Cal decidir amb quin estil, temps verbal (present, passat, futur) i punt de vista farem la nostra narració (narrador omniscient, en primera persona...).

Un cop tenim el text enllestit, cal dividir-lo en escenes i posar-nos en contacte amb un dels nostres il·lustradors (en funció de la temàtica i de l'edat recomanada del conte, optarem per un estil o un altre). Escollirem el format del conte, és a dir, la mida, per tal que l'il·lustrador faci els dibuixos i s'hagin de modificar el mínim possible, tot deixant espai per a posar-hi el text.

Els il·lustradors, normalment, ens fan arribar els esbossos de cada escena i sobre aquests fem els canvis que siguin necessaris. Després es passen a tinta i es pinten.

Quan els dibuixos ja estan, maquetarem el conte amb un programa de disseny a l'ordinador, hi col·locarem els textos i ultimarem els darrers detalls. En aquest punt cal fer una revisió dels textos, doncs moltes vegades el dibuix, per si sol, ja mostra la descripció que feia el text de l'escena i el podem suprimir.

Imatge del conte de *La Ventafocs*, dels Germans Grimm.

Muntarem les cobertes i sol·licitarem el dipòsit legal i l'ISBN del llibre.

Enviarem els arxius a impremta i al cap d'un parell de setmanes, aproximadament, ja el tindrem a les nostres mans, a punt per fer una presentació i/o distribuir-lo per les llibreries.

Enmig de tot aquest procés, cal pensar en el títol del llibre. És una part molt important perquè és la seva carta de presentació; ha de suggerir i resumir el que hi trobarem, alhora que ha de ser atractiu i cridar l'atenció."

" Quins elements ha de tenir?"

"Per tal que el conte estigui ben estructurat, ha de començar amb un plantejament (on presentarem els personatges i el seu entorn), un nus (on es descriurà un problema a solucionar i s'intenta resoldre, és el moment de màxima emoció de la narració) i un desenllaç (normalment el protagonista acostuma a solucionar el problema).

Imatge abstracta: La imaginació.

Per nosaltres és bàsic que un conte tingui la seva part d'intriga i, com a conseqüència, que els petits lectors vulguin passar pàgina per descobrir què passarà. Cal anar dosificant la informació, sense donar-la tota al principi perquè el lector mantingui l'emoció.

Igualment, cal deixar volar la màgia i la imaginació; als contes tot és possible."

Gràcies als contes es poden treballar diferents aspectes necessaris a l'educació infantil.

3.1) Aspectes educatius dels contes

- Desenvolupament del llenguatge: la narració del conte serveix per introduir nou vocabulari, noves expressions i millora el seu aprenentatge posterior. El conte també ajuda a estructurar el llenguatge, a ordenar frases, a expressar-se i sobretot incideixen en una de les funcions més importants del llenguatge: **la funció de la comunicació**. És per

això que un dels valors educatius del conte és afavorir la comunicació entre l'educador i l'infant.

- Desenvolupament afectiu: el nen/a aprèn el significat de certs valors humans ja que en el conte apareixen sense aspectes ambigus (el dolent és molt dolent). D'aquesta manera, l'infant, s'anirà formant l'adquisició de valors i normes.

Els bons contes escoltats en la infantesa sempre estan associats a l'afecte, la literatura enregistra una empremta de la memòria i ajuda a fixar les imatges afectives.

D'altra banda el conte és l'element que serveix de pont entre qui l'explica i el que l'escolta. Perquè:

- Afavoreix el desenvolupament de la creativitat: amb el conte es crea un món de fantasia que permet estimular la imaginació del petit.

La paraula té el poder d'evocar imatges, crear àmbits imaginatius i literaris. Especialment en escoltar un conte narrat, cada nen s'imagina els personatges i les escenes de manera diferent.

Imatge del poder dels contes:
màgia i fantasia.

- Desenvolupament psicològic: L'infant viu com a pròpies les situacions dels contes. Existeixen històries que permeten racionalitzar els seus sentiments o bé imitar comportaments dels personatges. Aquests comportaments ajuden a l'infant a identificar de manera inconscient els seus sentiments, ajudant-lo també a resoldre els seus petits conflictes.

Cal dir també, que els contes que tenen ritme i repeticions transmeten seguretat a l'infant.

- Valor socialitzador i integrador: amb el conte, i a través de les imatges explicades per l'adult, l'infant entra en el coneixement de la realitat. A més, el conte permet conèixer i captar cultures i costums que possiblement sense aquests seria més difícil de conèixer.

L'audició d'una narració en grup permet compartir el silenci, les paraules, el gest, l'entonació... La literatura permet compartir emocions i obrir-nos a altres móns. Per tant, és un element importantíssim d'integració entre cultures.

- Ajuda a mantenir la capacitat d'atenció i és un element motivador: els contes són un bon recurs per formar hàbits d'atenció. A més, el conte explicat a partir del llibre és un primer pas per a sentir atracció per la lectura.

A més d'aquests aspectes, la majoria de vegades els contes produeixen una mena d'encantament que porta com a resultat la distensió en l'atmosfera que esdevindrà reposada i riallera. D'aquesta manera, la narració de contes és un mitjà senzill per

Imatge dels alumnes de p4 de l'escola *La Flama*.

Font pròpia.

establir un corrent de confiança entre el mestre i els alumnes o entre pare i fill.

- Vaig veure-ho clarament en la meva estada a l'escola *La Flama*, els nens ja havien establert un lligam de confiança amb la professora. Per ells, és com la seva segona mare. A més d'escoltar amb molta atenció i abocats tota l'estona amb l'activitat, no volien marxar de l'aula quan va sonar el timbre.

3.2) Models de contes

- El model clàssic: inclou la majoria de contes. Un conte serà un model clàssic quan compleixi:

* Els personatges són unidimensionals: en les històries tradicionals, els personatges morals sempre estan qualificats per la seva bondat al llarg de la història (ex: la Blancaneus, la Caputxeta), i el mateix passa amb els personatges immorals (ex: el llop, la bruixa).

* El context pel qual la història transcorre està simplificat al màxim: tot allò que no estigui en relació directa amb la trama queda anul·lat.

* Les conseqüències que fan que hi hagi premi o càstig són extremes: de la mateixa manera que els personatges bons i dolents ho són intrínscament i sense que per mitjà

d'una intencionalitat que els porti a actuar com ho fan, les recompenses i els càstigs són també radicals.

- El model modern: aquest model de contes sorgeix després que els tradicionals i presenten característiques ben diferenciades. Es parla d'un model modern de conte quan compleix que:

* Els personatges són tridimensionals: a diferència dels unidimensionals, el fet que un personatge es vagi topant amb diversos conflictes durant la història, faran que aquest personatge evolucioni i aprengui a modelar la seva personalitat.

* El context i els elements secundaris juguen un paper més destacat amb els fets: les històries modernes tenen una estructura més complexa, per tant la trama també serà una mica més complicada.

* El desenllaç permet que es puguin fer debats: els protagonistes, tant els bons com els dolents, actuen sempre lligats per motius que fins a cert punt ens resulten comprensibles, si més no, justificables.

Imatge de *La Blancaneus*: del model clàssic al modern.

Hi ha molts contes que en un principi eren models clàssics però al llarg del temps s'han anat fet noves versions i ara es troben dintre del model modern. Com per exemple; la *Caputxeta vermella* i la *Blancaneus*, entre d'altres.

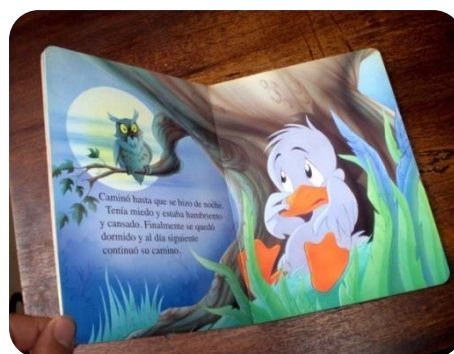
Tot i que hi ha qui considera que tot conte per infants ha d'estar encaminat a inculcar valors a través de les històries en les quals, els actes positius es premien i els actes negatius es castiguen molt extremadament, on el bé brilli com a tal fins les seves últimes conseqüències i el mal quedi com inexistent, s'ha de considerar que un simple abús d'aquests valors pot tenir conseqüències indesitjables, ja que pot causar en el nen trastorns de la personalitat.

3.3) Selecció dels contes per edats

L'edat i el desenvolupament dels nens serà el que determini quin tipus de contes s'utilitzarà per l'aprenentatge de l'infant.

* Nens dels 0 als 3 anys: en aquest primer període, la inexperiència del nen aconsella arguments molt senzills on intervinguin elements i personatges que el petit sigui capaç d'identificar. Es tractarà, en definitiva, de llibres majoritàriament il·lustrats i que sovint estaran ambientats a casa o a l'escola. L'extensió d'aquests tipus de contes ha de ser molt breu.

* Nens de 3 a 5 anys: en aquesta franja d'edat, els nens començaran a mostrar interès per fantasies més allunyades del seu dia a dia. Sobretot estimaran els animals o altres objectes que dialoguin entre sí i es comportin com humans ja que serà la seva major atenció. Els infants començaran a participar de manera activa durant les lectures, de manera que el professor haurà d'escollir contes que permetin als nens intervenir repetint frases o cantant alguns versos. Les il·lustracions seguiran presents com a element de suport.

Exemple de conte acompanyat d'il·lustracions.

* Nens de 5 anys o més: en aquesta darrera fase comencen les lectures en solitari i també, apareixen textos amb una complexitat incrementada. A causa que el procés d'identificació dels personatges són més freqüents i profunds, serà necessari que el mestre esculli relats que incloguin a protagonistes amb els quals el nen pugui simpatitzar. Les trames de les històries seran en aquesta etapa més intrigants i començaran a tenir un cert nombre de personatges secundaris. En referència al format, es segueix el model de llibres il·lustrats. No obstant, a partir dels sis anys, el nen ja serà capaç de començar a llegir en solitari llibres sense il·lustracions.

Encara que no hi ha regles universals que determinin quin tipus de relat funciona, si que hi ha una sèrie de característiques que fan que als nens els agradi. Com per exemple:

* Els estereotips: sobretot durant les seves primeres lectures, als nens els agrada aquells personatges que l'infant pugui immediatament identificar el personatge amb una

virtut o un defecte. Així succeeix per exemple amb la valentia i la covardia o la generositat i l'avarícia, que s'atribueixen a un heroi i un dolent.

* Les rimes: les paraules o frases que es van repetint al llarg de la història, es caracteritzen per un element estructural i rítmic. Una mateixa frase que es repeteixi propiciarà que l'alumnat pugui repetir-la en veu alta i sentir-se encara més implicat encara, en els fets que es narren.

* Un nombre reduït de personatges i elements: permetrà al nen una empatia més

Imatge d'un ésser fictici.

profunda amb la història i el seu seguiment sense problemes. Les històries on intervinguin molts personatges i les situacions siguin de llarga durada, es provocarà una dispersió de l'alumne i anirà perdent l'interès del fil argumental mica en mica.

* Els elements fantàstics: monstres, gegants... i tot tipus de criatures del món imaginari i popular i de la literatura de ficció, captiven sovint als més petits. El mateix passa amb la personificació d'animals o objectes que apareixen com a éssers humans.

* Un desenllaç satisfactori: que el final de la història sigui el que l'alumnat estava esperant, però que per altra banda, els sorprengui alguna cosa.

Un exemple de desenllaç satisfactori.

3.4) Estratègies metodològiques d'iniciació al conte

El conte té una gran importància en el desenvolupament psicològic així com en la transmissió de l'herència cultural. El seu valor educatiu ha sigut reconegut en l'àmbit escolar i familiar. És per això que el conte ha d'estar present, tant a la llar com a l'escola com a recurs pedagògic fonamental. No s'ha d'oblidar que, a més, la lectura d'un conte permet realitzar un munt d'activitats diferents per al desenvolupament integral del nen.

*Els motius pels quals la literatura infantil ha d'estar present a l'escola són perquè:

- Desperta l'afició per la lectura.

- Aporta estímuls lúdics que generen motivació per el desenvolupament del llenguatge i aporta també, actituds psicoafectives molt positives.

- Dona resposta a les necessitats íntimes de l' infant.

- Ajuda a incrementar el vocabulari del nen i a familiaritzar-lo amb algunes construccions pròpies del

conte. "Hi havia una vegada..." "Conte acabat..."

Imatge del folklore català.

- Facilita l'apropament de la cultura folklòrica i popular.

Com he esmentat abans, el conte és un relat breu de fets imaginaris amb una estructura narrativa molt particular, que recull una finalitat moral "**moraleja**"(11) i presenta personatges prototípics fàcilment reconeguts i identificables, que son portadors de valors humans, tant positius com negatius, i ajuden al nen a identificar-se amb els herois alhora que van descobrint els seus propis temors i angústies. Afavoreix també, el desenvolupament social perquè permet comprendre rols de la vida quotidiana.

* Els objectius que s'han de plantejar en relació al conte són:

- L' interès pels contes com a mitjà de coneixement i per gaudir d'ells en solitari (lectura i visualització d'imatges) o amb companyia (es recomana que la lectura sigui dramatitzada en veu alta per l'oient infantil).

- Afavorir el desenvolupament de les habilitats motrius, cognitives i personals de l'alumne per millorar el seu accés posterior a l'escriptura.

- Considerar la importància que tenen com a vehicle per ampliar el seu llenguatge oral.

- Ser conscients que ajuden a desenvolupar la creativitat i la imaginació a través d'exercicis com per exemple, la invenció de finals alternatius.

- Valorar la importància de la memorització d'estructures introductòries ("*Hi havia una vegada...*"), de frases representatives de cada personatge ("*Mirall, mirallet, qui és la dona més bonica del món?*") i de fórmules de finalització que a més, juguen amb

elements rítmics ("I vet ací un gat, i vet ací un gos, el conte ja s'ha fos; i vet ací un gos, i vet ací un gat, el conte s'ha acabat").

* Els continguts que s'han de treballar són:

- L'adquisició de valors a través de la discriminació del paper de cada personatge del conte: els bons i els dolents de la història i per què són així.

- Els conceptes, els procediments i les actituds treballades a l'aula han de quedar-hi reflectits a la història.

- Les normes elementals de relació i convivència amb els altres nens i amb els adults; així com les normes bàsiques per cuidar, ordenar i classificar els llibres.

- L'expressió lliure de les emocions i sentiments dels nens (por, felicitat, angoixa, ràbia, ira, alegria...).

* Per narrar un conte de forma adequada cal que el professor s'ajusti a unes pautes que han de ser sempre respectades:

- Seleccionar el conte més adequat per a cada moment o necessitat concreta.

- Aconseguir un ambient de silenci.

- Col·locar-se davant dels nens perquè tots puguin veure el narrador.

- Col·locar als petits formant un semicercle.

- Mirar als nens directament.

- Utilitzar un to de veu suau, creant un clima especial de misteri.

- Emprar fórmules pròpies de començar i concloure del conte.

- Adaptar el llenguatge a l'edat dels nens,

encara que es puguin emprar paraules desconegudes que donin un cert aire màgic a la narració, sempre i quan, quedi clar el significat de la nova paraula en el context literari.

Imatge dels alumnes i la mestra de p4 de l'escola *La Flama*.

Font pròpia.

- Narrar sense interrupcions, amb ganes i alegria; narrar de manera senzilla i modelar la veu amb els diversos personatges o expressions al mateix temps que s'han de fer moviments gestuals per acompanyar.

- Si s'utilitza un llibre per mostrar imatges, el professor l'ha de mantenir a l'alçada del propi pit, és a dir, a l'alçada dels ulls dels infants.

- Totes aquestes pautes les vaig observar una tarda de Novembre a l'aula de p4 de l'escola *La Flama*. Em va semblar fàcil i difícil a la vegada ja que complir amb totes aquestes pautes no sembla una tasca gaire fàcil però l'entusiasme que posava la mestra, les ganes i la força amb què ho vivia em va acabar convencent que era una tasca raonablement "fàcil".

* Les funcions de l'educador respecte al racó de la literatura:

- Organitzar l'espai.

- Escollir els materials.

- Presentar els llibres als nens.

- Estimular l'activitat en aquest espai.

- Com a experiència puc esmentar que abans de passar

una tarda d'horari escolar amb nens de l'aula de p4 vam organitzar la classe amb la mestra. Primerament, vam escollir el conte (*La Caputxeta Vermella*) i vam acordar explicar-lo a la classe. Després, vam decidir quins materials ens serien necessaris i vam optar per portar uns titelles i que la mestra fes de Llop i jo fos la protagonista; és a dir, La Caputxeta, però al final vam arribar a la conclusió que si feia "paper" no podria estar amb els cinc sentits posats per observar els nens i les seves reaccions, per això vam acabar fent el mètode tradicional: la professora davant dels petits amb un conte obert explicant amb diverses tonalitats de veu i al mateix temps anar mostrant les il·lustracions que el conte presentava. Dies abans que anés a l'aula, ja es va informar als nens d'aquest fet, cosa que va permetre que la professora pogués introduir als seus alumnes el conte i poder-ne fer algun comentari previ. Per últim, vam decidir realitzar aquesta activitat a la mateix aula perquè vam trobar que si ho fèiem a la biblioteca els

Titelles o conte
il·lustrat?

nens no prestarien tanta atenció perquè és un espai molt més ampli i la veu no arriba directament als nens amb la mateixa força que arriba a l'aula.

Seguint el fil d'abans, l'educador empra un importantíssim paper quan motiva al nen al món de la seva literatura. Ja sigui a l'aula, a la llar o a les biblioteques.

És molt important que cada aula tingui un racó relacionat amb la literatura, perquè d'aquesta manera, els nens puguin manipular i fullejar els llibres per mirar les il·lustracions. S'ha de tenir present però, que aquest petit racó té molta entitat i no és com un

Imatge del racó de la literatura.

altre racó qualsevol de l'aula, per tant, s'ha d'evitar d'anar-hi les estones lliures i deixar-ho per uns moments puntuals de la setmana. D'aquesta manera, hi ha més inquietud i ganes d'explorar el racó de la literatura.

Respecte als llibres, l'educador ajudarà al nen a valorar-los, tot convidant-los a manipular-los i contemplar-los. Afavorirà la comprensió de la imatge i les històries que llegeixi, procurant suscitar en ell preguntes i respostes, en definitiva, el diàleg.

Quan els nens estan veient els llibres, aprofiten per treballar amb ells la postura correcta que s'ha d'adoptar quan es llegeix, al mateix moment que se'ls farà veure la diferència que hi ha entre dibuix i text i se'ls ensenyarà a passar pàgina.

La literatura ofereix una àmplia gamma de possibilitats per treballar amb els nens; la tradició oral posa a la nostra disposició una gran riquesa de poemes, cançons i fórmules. Es tracta d'aprofitar-les, escollint els textos que més s'adrecin a les capacitats i interessos dels nens als que vagin dirigides les activitats.

La iniciació del petit en la literatura s'ha de fer de forma participativa, així es convertirà en un lector interessat. Per exemple, se l'ha de fer participar en jocs i relats en el que es pretén que l'infant rigui, corregeixi al mestre dels seus errors i jugui amb les paraules.

3.5) Finalitats i objectius

- Afavorir el desenvolupament cognitiu de l' infant, però també el desenvolupament emocional, personal,... és a dir; afavorir el desenvolupament global de l' infant.

En altres beneficis desenvolupa la capacitat de comprensió del nen pel món que l'envolta o d'altres realitats llunyanes en el temps i l'espai o simplement imaginades.

- Ajudar a construir la pròpia identitat: els nens poden projectar els seus neguits i les seves angoixes a través dels personatges del contes i així ser més conscients d'ells mateixos.

- Potenciar la creativitat i la imaginació.

- Modificar la pròpia conducta.

- Transmetre valors i cultura.

Imatge del alumnes de p4 de l'escola *La Flama*.

Construir la pròpia personalitat.

Font pròpia.

4. CHARLES PERRAULT I GERMANS GRIMM

4.1) Charles Perrault (1628-1703)

Charles Perrault va ser un escriptor francès, concretament de París. Va néixer dintre d'una família de l'alta burgesia i es va veure interessat tant en ciències com humanitats però va acabar destacant en aquest segon àmbit.

Durant la dècada dels 1690 Perrault va començar a escriure els contes tradicionals coneguts avui en dia. Els seus primers contes van sortir a la llum l'any 1691 amb contes

Retrat de l'autor que
mata *La Caputxeta
Vermella*: Charles
Perrault.

com *Greselides*, inspirat amb Boccaccio, *Souhairs ridicules* (els desitjos ridículs) i *Peau-Ane* (Pell d'ase). A mitjan de dècada va reunir cinc contes i els va regalar a la neta de Lluís XIV. Aquests contes els va titular: *La belle au bois dormant* (La bella dorment al bosc), *Le petit chaperon rouge* (La caputxeta vermella), *La barbe-blue* (Barba blava), *Le chat bottée* (El gat amb botes) i *Les fées* (Les fades) i formaven part de la col·lecció *Histoires ou contes du temps passé* (Històries o contes del temps passat) o *Contes de ma mère l'Oye* (Contes de la meua mare l'Oca). Tres anys més tard, va incloure dos contes més en aquesta col·lecció: *Cendrillon* (Ventafocs) i *Le petit Poucet* (El polzet).

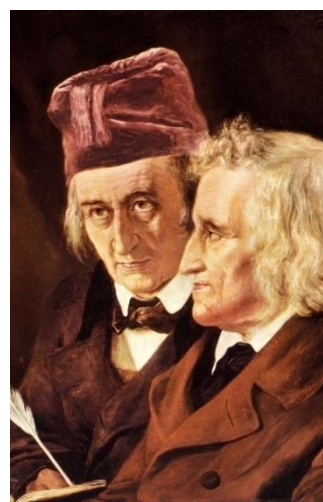
Tot i que la seva gran col·lecció de contes ell mai la va admirar, va ser la que va tenir més èxit i fama en la prosperitat, ja que va esdevenir tot un premi universal de la literatura infantil. Gràcies doncs a aquest recull de contes que Perrault va col·leccionar, van tornar a sorgir les històries de transmissió oral que s'explicaven de pares a fills i la més destacada ha estat, per sobre de tot, *LA CAPUTXETA VERMELLA*. Més tard, apareixen els germans Grimm i aquests en faran de la Caputxeta vermella una altra edició però conservant gairebé tots els detalls i anècdotes. És més, la única cosa que van canviar els Germans Grimm va ser el final de la història, perquè es van veure inspirats en el conte *Les set cabretes i el llop*.

4.2) Jacob Ludwig Karl Grimm (1785-1863) i Wilhem Grimm (1786-1859)

Jacob Ludwig Karl Grimm i Wilhem Grimm, més coneguts com els Germans Grimm. Van ser dos alemanys interessats en la filologia i el folklore.

A causa d'aquest gran interès per allò que els fascinava van decidir recórrer tota Alemanya sencera per saber d' on venien els seus costums i tradicions. Durant el trajecte, demanaven a tota mena de gent autòctona: pagesos, artesans, mercaders... si sabien alguna història, algun conte o alguna cançó que se'ls pogués dir oralment. Els germans Grimm doncs, en prenién nota per aprendre d'ells i per tant, per arribar a conèixer l'origen de la literatura alemanya.

Durant aquesta recerca, van topar amb una senyora anomenada Pastora, que els va explicar la majoria de contes i llegendes que avui són conegudes arreu del món pels dos germans. Començant amb contes populars i de casa i acabant amb contes de fades dels germans Grimm. Quan van tenir totes les històries recopilades, van començar doncs a treballar de valent i a començar-les a explicar a tota la gent que volia sentir aquelles magnífiques històries. Gràcies a aquest treball, que en un principi semblava de passar l'estona, ara molts dels contes populars que expliquem de generació en generació, tenen arrel a aquest gran projecte aconseguit pels germans Grimm.

Imatge dels germans Grimm, els posteriors autors de *La Caputxeta Vermella*.

Els contes que s'han mantingut fins a l'actualitat dels germans Grimm estan etiquetats com *La medicina dels contes*. El seu recull de contes engloba, entre d'altres: "Hansel i Grethel", "Blancaneus", "La Caputxeta Vermella", "Les set cabretes i el llop", "El sastre valent" i el "Polzet".

4.3) La Caputxeta Vermella de Perrault

"Vet aquí que una vegada... Hi havia una nena petita que vivia en un poblet. Era la nena més bonica que us pugueu imaginar; la seva mare n'estava encantada, i la seva àvia encara més. Aquesta bona dona li va fer fer una petita caputxa de color vermell. I li queia tan bé que tothom l'anomenava la Caputxeta Vermella.

Un bon dia, la seva mare va pastar i va fer una coca, i me li va dir:

- Vés a veure què fa la teva àvia, que m'han dit que no es troba gaire bé. I li portes aquesta coca i aquest pot de mantega. La Caputxeta Vermella va agafar tot seguit el camí per anar a veure la seva àvia, que vivia en un altre poble.

Tot passant pel bosc, la Caputxeta Vermella va trobar compare llop, el qual se l'hauria menjada ben de gust; però no ho va gosar fer, perquè molt a prop d'allí hi havia una colla de llenyataires. Li va preguntar on anava; i la pobra filleta, que no sabia que és molt perillós d'aturar-se a escoltar un llop, me li va dir:

- Me'n vaig a veure la meva àvia, i a dur-li una coca i un pot de mantega que li fa arribar la meva mare.

- I que viu gaire lluny, la teva àvia? - li va preguntar el llop.

- Oh sí - va dir la Caputxeta Vermella - . Més enllà d'aquell molí que es veu allí baix, a la primera casa del poble.

- Molt bé - va dir el llop- .

Jo també tinc ganes d' anar a veure-la. Tiraré per aquest camí, i tu passes per aquest altre, i a veure qui hi arriba primer.

El llop es va posar a córrer tan de pressa com podia pel camí més curt, i la nena se'n va anar pel camí més llarg, i encara es va torbar a collir avellanes, a empaitar les papallones i a fer poms amb les floretes del bosc.

El llop no va trigar gaire a arribar a casa l'àvia. Va trucar a la porta: toc, toc...

- Qui hi ha?

- Sóc la vostra néta, la Caputxeta Vermella -va dir el llop, imitant la seva veu -, que us duc una coca i un pot de mantega que us fa arribar la meva mare.

La bona dona, que era al llit perquè no es trobava gaire bé, li va dir:

Imatge del Llop interrogant la Caputxeta.

- Estira la clavilla i el forrellat lliscarà.

El llop va estirar la clavilla i la porta es va obrir. Es va llançar sobre la pobra dona i se la va menjar en un tres i no res, perquè feia una colla de dies que no havia tastat ni un bocí. Tot seguit va tancar la porta i es va ajeure al llit de l'àvia, esperant que arribés la Caputxeta Vermella.

Al cap d'una estona va arribar la Caputxeta i va trucar a la porta: toc, toc...

- Qui hi ha?

La Caputxeta Vermella, en sentir aquella veu tan grossa, de moment va tenir por, però creient que la seva àvia havia arreglat un refredat, va dir:

- Sóc la vostra néta, la Caputxeta Vermella, que us duc una coca i un pot de mantega que us fa arribar la meva mare.

El llop va dir-li, procurant d'endolcir la veu:

- Estira la clavilla i el forrellat lliscarà.

La Caputxeta Vermella va estirar la clavilla i la porta es va obrir.

El llop, veient-la entrar, li va dir, tot tapant-se amb la roba del llit:

- Deixa la coca i el pot de mantega a la post i vine a ficar-te al llit amb mi.

La Caputxeta Vermella, es va despullar i es va ficar al llit, on es va quedar tota estranyada de veure l'aspecte que tenia la seva àvia, bo i lleugera de roba.

- Àvia, i quins braços més llargs que tens!

-És per abraçar-te millor, filla meva!

- Àvia, quines cames més llargues que tens!

Imatge de l'escena crítica de *La Caputxeta Vermella*, de Perrault.

- És per córrer més, filla meva!
- Àvia, quins ulls més grossos que tens!
- És per veure't millor, filla meva!
- Àvia, quines dents més llargues que tens!
- És per menjar-te.

I dient això, el llop malvat es va llançar sobre la Caputxeta i se la va empassar."

4.4) La Caputxeta Vermella dels Grimm

" Vet aquí que una vegada hi havia una noieta petita i dolça, una cosa de dir; tothom, així que la veia, l'estimava, però qui l'estimava sobretot era la seva àvia, que no sabia pas què li hauria donat. Un bon dia li va regalar una caputxa de vellut vermell, i com que li queia molt bé i no volia dur res més, li van dir Caputxeta Vermella. Un dia la seva mare li va dir:

- Vine, Caputxeta, aquí tens un tros de coca i una ampolla de vi; vés-ho a portar a l'àvia, que està malalta i dèbil, i amb això se sentirà més alleujada. Prepara't abans que no comenci a fer calor i, quan surtis, vés amb compte i pel caminet; si no, cauries i trencaries l'ampolla, i l'avia es quedaria sense res. I quan arribis no et descuidis de dir-li bon dia, i no comencis a xafardejar per tots els racons.

Imatge de l'escena pionera de La Caputxeta Vermella.

- Ho faré tot bé - va dir la Caputxeta a la seva mare, i tot seguit li va donar la mà.

L'àvia vivia al mig del bosc, a cosa de mitja hora del poble. Quan la Caputxeta va arribar al bosc, va trobar el llop. Però la Caputxeta, que encara no sabia que el llop era una pinta de marca, no en va tenir gens de por.

- Bon dia, Caputxeta Vermella - va dir el llop.

- Moltes gràcies, llop.

- On vas, tan de matí, Caputxeta?

- A veure la meva àvia.

- Què portes, sota el davantal?

- Coca i vi. Ho vam preparar ahir. Amb això, l'àvia, que es troba una mica dèbil, s'alimentarà i es revifarà.

- Caputxeta, on viu la teva àvia?

- A un quart ben llarg d'aquí, bosc endins. Té la casa sota les tres alzines grosses i més avall hi ha els avellaners.

El llop es deia a si mateix: "Aquesta menuda tan tendra i delicada serà un plat succulent; deu tenir més bon gust que la vella. He de jugar molt fi si les vull caçar totes dues". Aleshores va acompanyar la nena una estoneta i després li va dir:

- Caputxeta Vermella, mira quines flors més boniques que creixen en aquest indret. Com és que no t'atures a admirar-les? Em sembla que no et fixes gaire en les refiletes dels ocells. Passes per aquí talment com si anessis a l'escola, i tan divertit que és, de passejar pel bosc!

Imatge del Llop introduint-se amb la Caputxeta.

La Caputxeta Vermella va obrir els ulls i quan va veure com els raigs de sol ballaven d'un cantó a l'altre, a través dels arbres, i com tot era tan ple de flors, va pensar: "Si li duc un ram de flors, a l'àvia, estarà molt contenta; encara és d'hora i hi podré arribar a temps."

I es va desviar del caminet i es va endinsar pel bosc per collir floretes. En va agafar una i, pensant que més endins n'hi havia de més boniques, cada cop s'endinsava més en el bosc. El llop, en canvi, se'n va anar de dret a casa l'àvia i va trucar a la porta.

- Qui hi ha?

- La Caputxeta Vermella. Et duc vi i coca ensucrada. Obre'm.

- Fes anar el picaporta! - va dir l'àvia -. Jo em trobo molt dèbil i no em puc llevar.

El llop va fer anar el picaporta, la porta es va obrir i ell, sense dir res, se'n va anar directament al llit de l'àvia i se la va empassar. Tot seguit es va posar la seva roba i la seva còfia, es va ficar al llit i va fer córrer les cortines.

Mentrestant, la Caputxeta Vermella havia continuat buscant flors i quan ja n'havia collit tantes que no les podia dur, es va tornar a recordar de la seva àvia i va agafar de nou el camí de casa seva. Es va sorprendre de trobar la porta oberta i, quan va entrar a l'habitació, es va trobar incòmoda i va pensar: " Déu meu, quina por que tinc, avui, quan generalment m'agrada tant, d'estar amb la meva àvia." Va exclamar:

- Bon dia - però no va rebre cap resposta.

Es va acostar al llit i va descórrer les cortines; allí hi havia l'àvia, amb la còfia que li tapava la cara, però tenia un aspecte molt estrany.

- Ai, àvia, quines orelles tan grosses que tens!

- Per escoltar-te millor!

- Ai, àvia, quina ulls tan grossos que tens!

- Per veure't millor!

- Ai, àvia, quines mans tan grosses que tens!

- Per agafar-te millor!

- Ai, àvia, quina boca tan enormement grossa que tens!

- Per a devorar-te millor!

Amb prou feines ho acabava de dir, el llop va saltar del llit i es va empassar la pobra Caputxeta Vermella.

Un cop el llop es va haver atipat, es va tornar a ficar al llit, es va dormir i es va posar a roncar amb totes les seves forces. El caçador, que en aquell moment passava per la

Imatge de la innocent i dolça Caputxeta acostant-se a "l'àvia".

casa, va pensar: " Quina mena de roncar, aquesta velleta; potser que passi a veure si necessita res." I quan va haver entrat a l'habitació i es va acostar al llit, va veure que dins hi havia el llop.

- Ah, ets aquí!, vell pecador! - va dir . Tant de temps que fa que et busco!

Aleshores va voler carregar l'escopeta, però va pensar que el llop podia haver devorat l'àvia, i que potser encara se la podia salvar, de manera que no va disparar sinó que va agafar unes tisores i va obrir la panxa del llop. Quan hi havia fet un bon tall, va sortir la noia i va dir:

- Ui, quina por que he passat! A la panxa del llop, tot era molt fosc.

I tot seguit va sortir l'àvia, encara viva, també, tot i que gairebé no podia respirar. La Caputxeta Vermella va agafar ràpidament unes pedres, amb les quals van omplir la panxa del llop. Quan aquest es va despertar, se'n va voler anar tot fent bots, però les pedres pesaven tant que va caure i es va morir.

Imatge del final feliç que tots volien.

Com a conseqüència d'aquest fet tots tres van estar molt contents. El caçador va treure la pell al llop i se la va endur a casa; l'àvia es va menjar la coca ensucrada i es va beure el vi que la Caputxeta li havia dut i es va tornar a revifar. La Caputxeta Vermella va pensar: "Ja no et tornaràs a desviar mai més del teu camí, si la mare t'ho ha prohibit."

4.5) Perrault o Germans Grimm?

Els orígens dels contes tradicionals no es coneixen del cert, la única cosa que s'ha fet per mantenir-los vius i que d'aquesta manera formin part de la nostra cultura (al mateix temps que formen part de moltes altres cultures) ha sigut la recopilació d'aquests gràcies a persones que en les seves respectives èpoques es van veure submergides a conrear i desenvolupar el gènere de literatura infantil.

Començant per Perrault, que va realitzar el primer llibre de contes, va respectar la versió original de la *Caputxeta Vermella* tot i que la va modificar i la va fer un xic més "ensucrada". Perrault ha estat malvist per moltes persones perquè mata a la Caputxeta.

Una de les coses que va fer, va ser donar-li nom a l'obra, ja que a part de ser una obra anònima, tampoc tenia cap títol. El títol original de Charles Perrault fou: "*Le petit chaperon rouge*". A més, Perrault també va crear el protocol de nena bonica, innocent, dolça i bona minyona que totes les nenes volen ser.

Així doncs, Perrault, va conservar la major part de trets característics del conte. El gran canvi que va fer, va ser suavitzar el final del conte perquè va trobar precís fer-ho per seguir explicant-lo als petits infants que anaven naixent. De fet, Perrault és l'únic que conserva l'escena de la Caputxeta despullada i ficada al llit amb l'àvia, que en realitat és el llop (tot i que s'hauria de mirar en la realitat i en la realitat el llop seria l'home) però encara no ho sap. Aquesta escena és el punt clau de la finalitat del conte i només s'hi troba en la recopilació de C. Perrault.

En conseqüència d'això, Perrault va introduir una moralitat per les persones que el llegissin. La moralitat és la següent:

" Hom veu aquí que els innocents infants, i sobretot la nena d'ulls brillants, bonica, delicada i desperta, no han de restar parats, la boca oberta, pes escoltar tothom qui els ve a parlar: No fos el llop en cerca de menjar.

Hi ha llops i llops, de bona i mala pasta; no són pas tots de la mateixa casta. N'hi ha que són simpàtics i bons jans, riallers, sol·lícits i galants, que van seguint les nenes confiades fins que s'hi fan tot d'una a queixalades. Però, ai!, qui no sap que els llops melosos, de tots els llops, són els més perillosos?"

Per tant, Perrault ens explica aquest conte, que sobretot va adreçat a noietes, per saber anar per la vida i no ser tan innocents perquè no totes les persones són bones. En aquest cas, el llop, que el personifica i en la vida real seria un home, és el personatge dolent i la Caputxeta, que és la nena dolça i paral·lelament la protagonista, a la vida real ocuparia el paper d'una adolescent, que per la seva innocència de no experiència a la vida, es fia de tot ésser que se l'acosta a conversar fins al cert punt, que ella no s'espera, i aquest home amb el qual conversa, només la vol per satisfacció pròpia i acabar,

malauradament, amb la vida de la pobra adolescent, d'una manera molt dura: per actes de violació.

Germans Grimm o Charles Perrault?

Seguidament, després d'un centenar d'anys aproximadament, apareixen els germans Grimm i aquests modificaran encara més el conte de la *Caputxeta Vermella*, vist el no èxit

que va tenir Perrault en seguir l'estructura final

del conte.

Els Grimm van canviar alguns trets específics, com per exemple; van introduir el vi com a medecina per fer animar l'àvia. Tot i així, no va ser el més important que van modificar. El més important doncs, com és lògic va ser el final. Recordem abans, que Perrault va acabar el conte quan la Caputxeta es troba a la vora del llop despulada i comença l'escena preferida dels infants, fins que arriba a la frase temuda: " - Àvia, quines dents més llargues que tens!

- És per menjar-te.

I dient això, el llop malvat es va llançar sobre la Caputxeta i se la va empassar."

En contraposició, els germans Grimm fan una continuïtat d'aquesta escena. Abans de tot, esmentar que en aquesta edició, la Caputxeta no es despulla. Dit això, els Grimm opten per fer viure a un llenyataire o caçador, que justament en el moment en què el llop es torna a col·locar al llit de l'àvia i decideix fer una migdiada, passi pel costat de la masia de l'àvia i escolti els potents roncs, cosa que farà estranyar al caçador i entrar a la casa. En acostar-se al llit veu el llop i pensa en llançar-li un tret però posteriorment creu que aquest, potser, s'ha cruspit l'àvia. Decideix tallar-li la panxa i en sortiran vives la Caputxeta i l'àvia, respectivament. Al final, li omplen la panxa de pedres i serà el llop qui, aquesta vegada, mori.

Aquest final dels germans Grimm, s'ha estudiat i s'ha vist inspirat en la història bíblica de Jonàs, que se'l menja una balena però és capaç de sortir del seu ventre. També es pot anar encara més enllà i trobar-li influència en la mitologia grega, quan Cronos (el pare de tots els Déus) es va menjar tots els seus fills i a causa d'aquest fet, se li va obrir la panxa per fer reviure a les criatures i posteriorment, com en el cas de La Caputxeta, li van omplir la panxa de pedres pesades perquè no ho notés.

Tanmateix, hi ha un segon final plantejat pels germans Grimm, que no és tan explicat però no s'ha de deixar enrere. Aquest és quan tant l'àvia com la Caputxeta s'amaguen dintre l'armari i aquestes aconseguen matar al llop i fer-ne d'ell una bona escudella. Com també succeeix amb el conte de *Les set cabretes i el llop* o *Els tres porquets*. Realitzats també, posteriorment, pels germans Grimm.

La moralitat dels Grimm continua essent la mateixa, ja que les històries terrorífiques que els llops maten a les nenes, han circulat per tot el món des de l'Edat Mitjana, amb el propòsit de fer conscienciar als nens que al seu voltant, i no gaire lluny, hi ha persones, que com els llops, són dolentes i per altre part; s'ha de fer cas de les paraules dels més grans, simplement perquè tenen més experiència.

Un cop feta l'anàlisi de les dues grans edicions de la història, és hora de parlar dels punts que tenen en comú els dos contes.

Les dues edicions de *La Caputxeta Vermella* tracten sobre:

- La innocència dels adolescents. En aquest cas, la innocència i la falta de personalitat de les noies adolescents.
- La desobediència dels adolescents quan els més grans els avisen d'una causa.
- L'atenció per les persones adultes.
- L'advertència dels perills. No en som conscients però, per evitar un perill no cal fer massa espectacle perquè el podem trobar dintre de la nostra llar. Com el cas de l'obra analitzada.
- A la vida real, hi ha persones que són capaces de matar per qualsevol cosa.

Imatge de la *Caputxeta* de Perrault i Grimm. Malgrat tot, mateixa moralitat.

5. LA PSICOLOGIA EN ELS CONTES INFANTILS

5.1) Síndromes i complexes

Imatge de l'emperador

Existeixen tot un seguit de síndromes i complexes derivats de contes infantils on els nens i nenes imiten o voldrien tenir la vida del/la protagonista d'aquell determinat conte.

* Síndrome de l'Emperador:

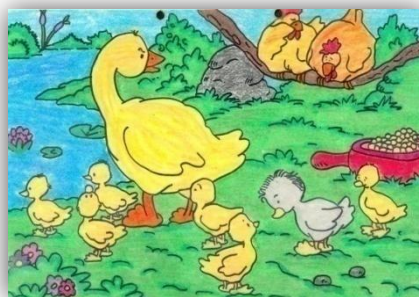
És un síndrome que s'ha desenvolupat durant els últims anys a causa del maltractament, cada cop més freqüent, de fill a pare/mare. Aquest síndrome té els seus principis en el nucli familiar però a mida que passen els dies acaba extenent-se per tot arreu on el nen estigui. Aquest síndrome es caracteritza pel sentiment d'autoritat que ha adquirit l'infant, mostrat sobretot amb els seus pares. Les tres característiques principals d'aquest problema són: la insensibilitat, impulsivitat i narcisisme. L'element essencial és l'absència de consciència; no hi ha cap sentiment moral ni emocional. No només amb els seus pares sinó amb tothom. Aquest síndrome no està reconegut com a malaltia però cada cop són més els casos que es donen amb aquesta sensació d'autoritat tant gran.

Imatge d'una mare intentant fer frenar al seu fill. Síndrome de l'emperador.

*Síndrome de l'Aneguet lleig:

Com conta el conte de l'aneguet lleig, és aquell que és rebutjat pels demès i finalment resulta ser un cigne, doncs és recordat com el síndrome de la dismorfòbia o com el Trastorn Dismòrfic Corporal (TDC). Va ser descrit per primer cop l'any 1886 i el van definir com "el sentiment subjectiu de lletjor o defecte físic que el pacient creu que és evident pels altres, llevat que

Imatge de *L'Aneguet lleig*. El rebuig.

el seu aspecte està dintre dels límits de la normalitat". Fou considerat com a trastorn mental fins al 1987. Les persones que pateixen TDC són individus d'aparença normal

que s'imaginem o es veuen reflectides molt lletges i fins i tot es poden veure comparades amb un monstre. Això, causa un malestar clínicament significatiu. En el cas dels homes, es preocupen generalment dels genitals mentre que les dones es solen preocupar més per la cara, els cabells i el pit. Aquest síndrome apareix en l'etapa de l'adolescència i va disminuint un cop s'arriba a l'edat adulta però, en alguns casos, quan arriben a l'edat adulta encara persisteix. El tractament psiquiàtric per als pacients és difícil però amb antidepressius es poden recuperar.

* Síndrome de Rapunzel:

Rapunzel és coneguda gràcies a la història creada pels germans Grimm, on expliquen la situació d'una noia jove que està tancada a una torre i no en pot sortir. Aquesta és rescatada per un príncep, que escala el seu cabell per arribar on es troba. D'aquesta història, s'ha

Imatge d'una escena del conte de *Rapunzel*.

Imatge d'una afectada del síndrome de *Rapunzel*.

derivat un hàbit, una obsessió: menjar-se el propi cabell. Aquesta malaltia es coneix pel nom de trigofàgia i està molt relacionada amb la tricotilomania (l'hàbit irresistible d'arrancar-se sistemàticament el cabell o el pèl de diferents zones del propi cos). Es calcula que només el 30 % dels casos registrats de la tricotilomania deriva en tricofàgia. En molts casos el pacient ha de ser intervingut quirúrgicament per extreure

la bola de cabell que s'ha format en el seu intestí.

* Síndrome de la Bella dorment:

El seu nom científic s'anomena síndrome de Kleine-Levin (KLS). Willi Kleine fou un neuròleg a Frankfurt i Max Levin un psiquiatra a Nova York. La història conta que la Bella dorment es va punxar un dit i va dormir fins que l'amor de la seva vida, un príncep blau, la va besar i aleshores, la Bella dorment va despertar.

Bé, doncs el síndrome de la Bella Dorment és un desordre neurològic que sol afectar als adolescents de sexe masculí. La principal característica és la hipersòmnia, el pacient dorm de 18 a 24 hores diàries, però el son és de mala qualitat ja que s'interromp amb somnis intensos i al·lucinacions. A més, de vegades el pacient desenvolupa altres símptomes com interès molt gran pel sexe. Els pacients amb aquests símptomes tenen anormalitats en el lòbul temporal, (l'àrea del cervell que es relaciona amb la conducta i la memòria). El pacient no es manté dormint en una mitjana d'hores sinó que cada dia dorm més però, no dura de per vida ja que s'acaba superant.

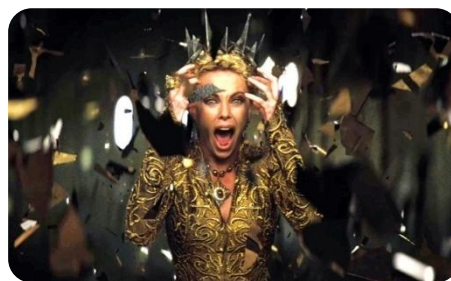

Imatge d'una noia reproduint el síndrome de la *Bella Dorment*.

* Síndrome de la Blancaneus:

El síndrome de Blancaneus va ser descobert per una psicòloga d'Estats Units: Betsy Cohen. Un dels aspectes que defineixen aquest síndrome és la indefinició de l'autoconcepte ja que la majoria de dones que ho pateixen queden insatisfetes de les coses que li dona la vida perquè creuen que es

mereixen més. Una distorsió de la pròpia imatge les porta a no valorar els seus atributs interns i externs i no aconsegueixen ser persones felices. Ara bé, això fa més referència

Imatge del síndrome de la *Blancaneus*.

al personatge de la madrastra, no pas a la protagonista Blancaneus; les dones que ho pateixen són persones que en un passat van ser molt atractives i no accepten el pas del temps ja que estan obsessionades amb la salut i la vellesa i al llarg de la seva vida es van fer cirurgies. No tenen una parella estable sinó que tenen moltes parelles i no volen quedar-se gaire temps solteres. Les altres dones del seu voltant, també es veuen involucrades perquè la que pateix el síndrome la veu com a superior i la fa quedar humiliada davant de tothom perquè no sigui millor que ella. No existeix tractament però amb teràpies s'ajuda a trobar un equilibri per a aquestes persones.

* **Complex de Ventafocs:**

Imatge de la carabassa de la història de *La Ventafocs*.

El complex de Ventafocs és un conjunt de por, temors i actituds que les dones es veuen incapaces de treure les seves qualitats. Aquest complex s'inspira en la protagonista del conte clàssic per tant, les afectades esperen que algú de l'exterior aparegui per canviar rotundament la seva vida cap a millor. Al mateix temps també són realistes i veuen que no existeix cap príncep blau, que ningú les farà canviar de vida, les relacions amoroses no són sempre ensucrades sinó que també hi ha discussions i alguns cops no duren

per sempre. Aquest complex té com a cura la teràpia i el més important: que la persona es convenci que no existeix el príncep blau.

* **Síndrome de Wendy:**

El síndrome de Wendy és la por al rebuig. S'associa amb el comportament que té la noia que sempre persegueix a Peter Pan. Aquest síndrome no pot ser etiquetat com un trastorn sinó, com una alteració de comportaments que porten a la persona a la por de ser rebutjada i no ser estimada per ningú. El més probable és que aquest tipus de comportaments apareguin en l'àmbit de la parella però també poden ser

Imatge d'una noia que pateix síndrome de *Wendy*.

donats en un ambient de pares a fills o fins i tot entre amics. El desenvolupament del síndrome engloba diversos factors com l'educació rebuda, els trets bàsics de la personalitat, les experiències de la vida, les circumstàncies per les quals està passant determinada persona... Sol començar a manifestar-se a finals de l'adolescència i és més comú en dones. La teràpia és el tractament i aquí és on s'ajuda a la persona a que reconegui el problema i un cop això fer-li veure quines són les seves possibilitats i trobar els seus límits.

* Síndrome de Peter Pan:

Segons el Dr. Dan Kiley, el síndrome de Peter Pan és aquell en el qual la persona mai creix. No és una malaltia psicològica i

Imatge d'un noi amb síndrome de *Peter Pan*. Infantesa eterna.

alguns veuen el síndrome com un problema molt extens en la societat moderna. Podria definir-se

Imatge del màgic Peter Pan.

com el conjunt de trets que té determinada persona que no pot deixar de ser nen per començar a ser pare. Malgrat tot, les persones que el pateixen són molt segures de sí mateixes i posen excuses i diuen moltes mentides per amagar el que realment són.

* Síndrome d'Àlícia al país de les meravelles:

El síndrome d'Àlícia al país de les meravelles se'n diu també (SAPM). Va ser estudiat per primer cop l'any 1952 per C. W. Lippman. És una malaltia en la qual el cervell capta i processa malament la informació. Les persones més habituals a patir-ho són els nens i persones amb migranya, perceben malament els objectes, les formes i la situació espacial, al mateix moment també veuen una distorsió de la imatge corporal i del pas del temps. També, es donen

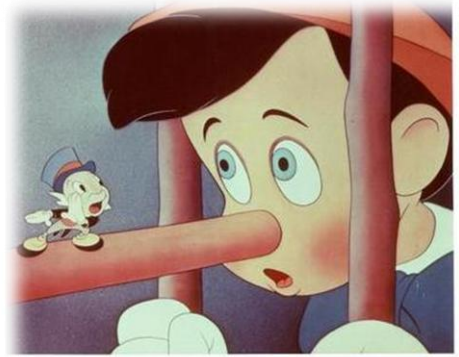
Imatge del síndrome d'Àlícia al país de les meravelles. Persones diminutes com una forquilla.

casos on el pacient no veu ni reconeix els colors i sovint tenen al·lucinacions visuals. Tot i així els pacient saben què és la realitat, no obstant això, de vegades s'han de mirar al mirall per saber quina és la seva talla. Hi ha pensadors que afirmen que l'autor d'Alícia al país de les meravelles patia aquest síndrome.

* Síndrome de Pinotxo:

És més conegut com a mitomania o mentida patològica compulsiva. Des del punt de vista evolutiu les mentides són normals en la infantesa però serà un problema quan el nen un cop ja gran, solucioni els seus problemes amb mentides i la utilitza per estar tranquil amb la seva consciència. La mitomania sol aparèixer entre els 18-25 anys. La mitomania és l'art d'utilitzar la mentida com a forma de vida. La majoria de mentides dels pacients són

irracionals ja que no tenen cap mena de raó ni sentit i no tenen cap motiu per mentir. El pacient sovint és rebutjat per la gent del seu entorn. Respecte al tractament és quasi impossible que el pacient busqui ajuda i ha de ser la gent del seu entorn qui el porti a consultes. Però, mentre no estigui sotmès a teràpies, les mentires seran el fonament principal de la seva vida. Si es troba un especialista, pot ser que es curi i aprengui a viure en la realitat.

És millor ser rei del teu silenci
que no esclau de les teves
paraules. (William
Shakespeare)

6. CONCLUSIONS

Un cop enllestit el treball, les paraules queden curtes per expressar el que he arribat a treure'n. Primer de tot, he après que abans de parlar, ens hem de documentar de les coses ja que si no hagués fet una recerca prèvia de teoria de la psicologia en els contes infantils, no hagués entès ni el més mínim detall del meu propi treball. De la part teòrica n'he tret profit per poder-la aplicar a la pràctica i de la pràctica encara n'he tret més. La part pràctica m'ha sigut un fonament d'inici de la meua pròpia experiència.

Quan em vaig plantejar fer aquest treball vaig pensar que tractaria les moralitats dels contes però mica en mica, he anat documentant-me i fent exploracions i he vist que hi havia moltíssim més suc que se'n podia treure i estudiar. Bàsicament, el que jo em pensava en un inici, només ha estat un 10% de la meua recerca. Gràcies a persones com Pilarín Bayés he pogut apreciar de debò el món màgic i imaginatiu i a més, he pogut aprendre petits detalls que neixen de la mà d'un gran mestre.

Recordo que quan em vaig decidir a centrar en un conte, vaig pensar en el conte dels *Tres porquets* però, hi havia un inconvenient: no sortien personatges femenins. De seguida doncs, vaig imaginar el meu treball de color vermell, ple de màgia i ple d'imaginació i va sortir *La Caputxeta Vermella*. Gràcies a aquest estudi, he pogut revifar les emocions de la infantesa tot i aprenent infinitat de coses alhora que em divertia i m'endinsava altre cop en el món la literatura infantil. Ha estat com un viatge, curt, al passat.

Sincerament, em pensava que els contes servien per entretenir i fer passar una bona estona i que quan els alumnes comencen a tenir consciència del món exterior, se'ls podia introduir la moralitat d'aquest. M'ha sobtat doncs, que cada conte està estudiat i cada conte serveix per anar molt més enllà i no quedar-te només amb la història narrada sinó també amb el rerefons. Diuen que el conte ben explicat mai s'oblidarà i justament els contes que mai s'obliden són els contes tradicionals, els contes que s'expliquen en la infantesa.

El projecte m'ha donat peu a conèixer interiorment l'etapa infantil i he après que cada nen és un món, que alguns tenen dificultats i se'ls ha d'ajudar i d'altres només pensen en sí mateixos i se'ls ha de mostrar que hi ha molta més gent al món. He vist també, que els infants són molt sincers i si una cosa no els agrada t'ho diran sense tenir cap problema, a

més a més, valoren molt la literatura i la saben apreciar moltíssim. Per això, jo també estic d'acord amb algunes de les persones que han estat entrevistades en la meva recerca.

"Sens dubte la millor recompensa és el somriure d'un infant!"

7. BIBLIOGRAFIA

7.1) Pàgines web

Anònim. (2000). *La literatura infantil*. [article en línia]. Alipso. [Data de consulta: 12/09/2014]

<http://www.uprb.edu/profesor/mrocio/edpe3317/articulos/http_www.alipso.com_impresion_impression.php_ruta=http_www.alipso.pdf>

Recursos instrumentales. (2013). *Psicología y cuentos infantiles*. [article en línia] Plantilla ethereal. [Data de consulta: 22/09/2014]
< <http://cuentameuncuentoyverasquetrastorno.blogspot.com.es/search/label/S%C3%8DNDROMES>>

DécimaRegiduríaToluca. (2012). *Psicoanálisis de los cuentos de hadas de Bruno Bettelheim*. [article en línia] YouTube. [Data de consulta: 22/09/14]
< <http://www.youtube.com/watch?v=suCveKrwxF8>>

Meraman, Leo. (2014). *Psicoanálisis del cuento “la caperucita roja”* [article en línia] YouTube. [Data de consulta: 22/09/14] <<http://www.youtube.com/watch?v=XFAtb-PoJRO>>

Pérez, Antonia. (2012). *La Caperucita Roja inicial no tenia final feliz*. [article en línia] Protestante digital. [Data de consulta: 23/09/24]
<http://protestantedigital.com/cultura/28566/La_Caperucita_Roja_original_no_tenia_final_feliz>

Pardo, Mayra. (2011). *Orígen y evolución de los cuentos infantiles*. [article en línia] Slideshare. [Data de consulta: 24/09/14] <<http://es.slideshare.net/MayraPardo1/origen-y-evolucion-de-cuentos-infantiles>>

Rossini, Romina. (2004). *Origen y evolución del cuento infantil*. [article en línia] Leeme un cuento. [Data de consulta: 24/09/14] <<http://www.leemeuncuento.com.ar/cuento-infantil.htm>>

Jimenez, Marta. (2004). *Hermanos Grimm*. [article en línia] Biografías y vidas. [Data de consulta: 29/11/14] <<http://www.biografiasyvidas.com/biografia/g/grimm.htm>>

Anònim. (2003). *Jacob Karl Grimm y Wilhelm Grimm*. [article en línia] Bibliotecasvirtuales. [Data de consulta: 29/11/14] <<http://www.bibliotecasvirtuales.com/biblioteca/literaturainfantil/cuentosclasicos/hermanosgrimm.asp>>

Busca biografias. (2011). *Charles Perrault*. [article en línia] Buscabiografias. [Data de consulta: 30/11/14] <<http://www.buscabiografias.com/bios/biografia/verDetalle/1630/Charles%20Perrault>>

Tarragó, Maite. (2002). *Cançons per als infants*. [article en línia] Ies ronda. [Data de consulta: 30/11/14] <<http://www.iesronda.org/professor/mtarrago/canconer/canconer.htm>>

Clemente Martos, Mariela. (2012). *Inteligencia emocional en niños*. [article en línia] Educapeques. [Data de consulta: 30/11/14] <<http://www.educapeques.com/escuela-de-padres/inteligencia-emocional-en-la-base-de-la-educacion.html>>

Delgado, Adelaida. (2012). *La biblioteca virtual de rondalles mallorquines*. [article en línia] Gencat [Data de consulta: 1/12/14] <http://www6.gencat.cat/lleugat/liu/30_490.pdf>

Anònim. (2010). *Tot això són contes*. [article en línia] Edu365 [Data de consulta: 1/12/14] <<http://www.edu365.cat/eso/muds/catala/literatura/prosa/contes/pantalla3.htm>>

UOC. (2005). *El neoclassicisme*. [article en línia] Lletra A [Data de consulta: 2/12/14] <<http://lletra.uoc.edu/ca/periode/el-neoclassicisme>>

7.2) Llibres

Gianni Rodari. (2001). *Gramática de la fantasía*. Bronce.

Germans Grimm. (2001). *Relatos de hoy y de siempre*. Grupo zeta.

Totes les edicions de la *Caputxeta Vermella* dels Germans Grimm i Charles Perrault.

7.3) Font oral

Pilarín Bayés

Mar Pavón

Marta Romera (Patumaire Edicions)

Aula de p4 a l'escola *La Flama*

"Dibuixaria un nen petit amb un xumet que s'acaba de fer pipí"

